

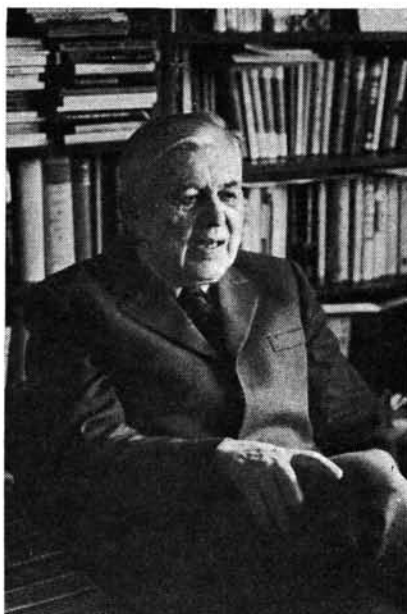
TISZTELGŐ SZAVAK BÁLINT SÁNDOR TEMETÉSÉN*

Exactum est monumentum aere perennius non tantum personae tuae sed civitatis amabili Szegediensi. — Ércnél maradandóbb emlékmű állítatott nemcsak a magad emlékére hanem a szeretett város, Szeged tiszteletére is.

Ennek — az emberi gondolat, az elmélyülten gondolkodó elme kristályosan csillogó, a tudomány számára halhatatlan alkotásaiból emelt — emlékműnek az árnyékában búcsúzom a legszögedibb szögeditől: Bálint Sándortól. Több mint egy hete már, hogy a fájdalmas hír szerteröppent, mégis rövid ez az idő arra, hogy a cizellált szavak sorának ötvözésével igazán méltatni tudjuk ennek az emberi életnek a gazdagságát. A lett és a lehetett volna feszítésében a gondolatok keringnek, mint a fecskék, melyek nem sokkal e tragikus nap előtt érkeztek vidékünkre. Búcsúzunk Bálint Sándortól, mindannyiunk kedves Sándor bácsijától. Nem fog többet végig sétálni a Tiszaparton, hogy a múzeum vagy a könyvtár kincses házát meglátogassa mindig azzal a szándékkal, hogy az onnan merítettéket bölcsen rendszerezve vissza és közreadja. Búcsúzik Bálint Sándortól a város, tereivel, fáival, házaival, hiszen szinte minden egyes követ jól ismerte, minden szegletét beépítette abba az életműbe, amelyet szeretett szülőföldjének áldozott. Búcsúzik az Alsóváros és búcsúzik a tanyavilág. Búcsúznak a Szegedről kirajzott falvak lakói, búcsúzik a Szögedi nemzet.

Még adósaid vagyunk Bálint Sándor azzal, hogy a magyar tudomány panteonjában a megérdemelt helyre emeljünk, de Te örökké adósunk maradsz mindazzal, amit 50 év kutatásai során fáradságtalan gondos munkával elmédbe gyűjtöttél s melyet örökre magaddal vittél.

Hiszem és tudom, hogy a kifogyhatatlan alkotó kedv még sok olyan tanulmányt ajándékozott volna meg bennünket, melyek életműved kiteljesíthették volna. Hiszen néhány hete csak, hogy beszélgettünk a Szegedi szótár pótkötetének sajtó alá

* Trogmayer Ottó megyei múzeumigazgató beszéde Bálint Sándor sírjánál, 1980. május 20-án.

rendezéséről, hiszen magad soroltad fel ragyogó terveid. Mégis az életmű így is teljes, a curriculum vitae 1980 május 10-én lezárult. Az a curriculum vitae, mely Szegeden 1904 augusztus 1-én indult.

Bálint Sándor Szeged Alsóváros szülötte, élete végéig hű maradt városához. Tanulmányait Szegeden, majd Budapesten végezte s 1934-ben már egyetemi magántanár. Elbeszélése szerint egy szegedi Bartók koncert ébresztette rá a szegedi nagytáj népéletének, a szegedi parasztság, a város és lakói tárgyi és szellemi néprajzi anyaga gyűjtésének fontosságára.

Rendkívül elmélyült kutatási módszerével oly messzire visszatekintő történeti vetületet adott, melynek során szinte melléktermékként születtek olyan könyvek, mint pl. a Szeged reneszansz kori műveltsége. Nehéz és lehetetlen feladat, hogy valamínő rangsort állítsunk fel a megjelent könyvek és tanulmányok sorában, melyek mindegyike szegedi témával foglalkozik. Az első kiemelkedő jelentőségű munka a Szegedi szótár, mellyel a szögedi népnyelv csodálatos gazdagságát mentette meg az utókornak. Ezt szinte kiegészíti a szegedi példabeszédek és jeles mondások gyűjteménye. A könyvek sorát pedig a Szögedi nemzet még nyomdában levő III. kötete zárja le, melyet kutatásai összefoglaló eredményének tekinthetünk. Kiegészíti e köteteket a sok-sok megjelent előtanulmány. Új ösvényeken járt és iskolát teremtett a szakrális néprajz kutatásában, az e témakörből megjelent könyvei különleges forrásértékek az eljövendő generációk kutatói számára. Benne élt abban a közegben, melyben született, a néprajzi gyűjtőmunkát saját családja körében kezdhette, gyermekkori emlékeivel egészíthette ki, számára természetesnek adódott mindaz, ami a máshonnan idevetődött gyűjtők számára újdonság, sőt kuriozitás volt.

Fő műveit élete utolsó 15 esztendejében írta le, időt hagyott magának az alkotásra, a hosszú évek alatt felhalmozott adattömeg rendszerezésére. Türelmetlen, rohanó évtizedeinkben visszahúzódva a csendes szigetet jelentő tiszaparti lakásba érlelte gondolatait. Hiszen maga írja a Szögedi nemzet előszavában: „Jelen mű szülővárosom népi hagyományvilágának megörökítése, sok évtizedes kutatásnak, szemlélődésnek, egy emberélet örömmel vállalt iparkodásának gyümölcse”. Kora hajnalok csendes óráiban rőtta fáradhatatlanul a sorokat. A Szögedi nemzet első kézírata több mint 3000 gépelt oldal volt. Szerényen élt, minden percét a tudománynak, a művészeteknek szentelve.

Búcsúznak Bálint Sándortól, búcsúznak barátai, búcsúznak munkatársai. Búcsúznak a tanítványok, akiket a főiskola és az egyetem katedrájáról évtizedekig oktattál, akiket bármikor segítettél hasznos tanácsaiddal, akik elé emberi példát állítottál munkásságoddal.

A koporsó mellett a nagy elődök árnyai lengnek, Dugonics András, Kálmány Lajos, Reizner János, Tömörkény István, Móra Ferenc, akiknek panteonjában méltó helyet biztosítottál magadnak. S az eltávozott kortársak árnyai között ott van Móricz Zsigmondé, akit Te tanítottál a szögedi nyelvre, Ortutay Gyuláé és Erdei Ferencé, akik más más úton, de hozzád hasonlóan életüket tették fel a magyar parasztság sorsára.

Búcsúznak Tőled megköszönve mindazt amit értünk szegediekért tettél. Búcsúznak Tőled annak az emlékműnek az árnyékában, melyet tudásod, elméd kristályos gondolataiból emeltél magadnak s szeretett városodnak, Szegednek.

Exactum est monumentum aere perennius non tantum personae tuae sed civitatis amabili szegediensi.